

Nauczycielskie świadczenie kompensacyjne

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Spis treści

Kto może otrzymać nauczycielskie świadczenie kompensacyjne	3
Jakie warunki musisz spełnić, aby otrzymać świadczenie kompensacyjne ..	5
Co musisz zrobić, aby otrzymać świadczenie kompensacyjne	6
Ile musisz mieć lat, aby otrzymać świadczenie kompensacyjne	7
Jak ustalamy 30-letni staż składkowy i nieskładkowy	8
Jak ustalamy staż pracy nauczycielskiej.	10
Czy musisz rozwiązać stosunek pracy	11
Od kiedy powstaje prawo do świadczenia kompensacyjnego	13
Do kiedy przysługuje świadczenie kompensacyjne.	14
Czy możesz jednocześnie pracować i pobierać świadczenie kompensacyjnego.	15
Jak wypłacamy świadczenie kompensacyjne	16
Jak obliczamy świadczenie kompensacyjne	16
Czy możemy ponownie ustalić wysokość Twojego świadczenia kompensacyjnego	18
Czy możesz jednocześnie pobierać świadczenie kompensacyjne oraz inne świadczenie emerytalno-rentowe	18
Czy jeśli masz prawo do świadczenia kompensacyjnego, przysługuje Ci rekompensata za pracę w szczególnym charakterze.	18
O czym musisz nas powiadomić.	19
Podstawa prawna	19

Kto może otrzymać nauczycielskie świadczenie kompensacyjne

Prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego (dalej nazywanego świadczeniem kompensacyjnym) przysługuje nauczycielom wskazanym w ustawie o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Są to nauczyciele, wychowawcy i inni pedagodzy zatrudnieni w następujących placówkach:

- publicznych i niepublicznych przedszkolach,
- publicznych i niepublicznych szkołach, z wyjątkiem niepublicznych szkół nieposiadających uprawnień szkoły publicznej i niepublicznych szkół artystycznych nieposiadających uprawnień publicznej szkoły artystycznej,
- publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego,
- młodzieżowych ośrodkach wychowawczych,
- młodzieżowych ośrodkach socjoterapii,
- specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych,
- specjalnych ośrodkach wychowawczych dla dzieci i młodzieży, które wymagają specjalnej organizacji nauki oraz szczególnych metod pracy i wychowania,
- ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych, które umożliwiają:
  - dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim udział w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, które są organizowane na podstawie odrębnych przepisów,
  - dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną jest niepełnosprawność intelektualna, realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego (w przedszkolu albo w oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego), obowiązku szkolnego i obowiązku nauki,
- placówkach, które zapewniają uczniom opiekę i wychowanie w czasie, gdy uczą się poza miejscem, w którym mieszkają na stałe,
- publicznych i niepublicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych udzielających dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu.

Świadczenie kompensacyjne otrzymasz tylko wtedy, jeśli ostatnio przed zgłoszeniem wniosku o to świadczenie pracowałeś jako nauczyciel w wymienionych jednostkach. Otrzymasz je więc także, jeśli od ustania

stosunku pracy na stanowisku nauczyciela do momentu, w którym zgłosisz wniosek, upłynął jakiś czas, ale nigdzie w tym czasie nie pracowałeś ani nie prowadziłeś własnej działalności. Jeśli jednak pracowałeś wówczas w innym zawodzie albo prowadziłeś własną działalność, tracisz możliwość uzyskania świadczenia kompensacyjnego. W takim bowiem przypadku nie byłeś ostatnio nauczycielem.

Od tej zasady jest jednak wyjątek. Możesz ubiegać się o świadczenie kompensacyjne również wtedy, jeśli po rozwiązaniu Twojej umowy o pracę jako nauczyciel, a przed zgłoszeniem wniosku byłeś obowiązkowo objęty:

- ubezpieczeniem społecznym rolników,
- ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi jako duchowny.

Nie ma wówczas znaczenia, jaki okres upłynął od momentu zakończenia pracy nauczycielskiej do dnia zgłoszenia wniosku o świadczenie kompensacyjne.

Ważne!

Możesz ubiegać się o świadczenie kompensacyjne także wtedy, kiedy bezpośrednio przed zgłoszeniem wniosku o nie pracowałeś jako nauczyciel w wymiarze niższym niż połowa obowiązkowego wymiaru zajęć.

Przykład 1

Pan Andrzej przez wiele lat był nauczycielem w technikum samochodowym. Po rozwiązaniu umowy o pracę z końcem roku szkolnego 2022/2023 zdecydował się na prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej. W lutym 2024 r. zgłosił wniosek o świadczenie kompensacyjne. Nie przyznaliśmy mu tego świadczenia, ponieważ bezpośrednio przed zgłoszeniem wniosku pan Andrzej nie pracował jako nauczyciel, tylko prowadził swoją firmę.

Przykład 2

Pani Matylda przez 20 lat pracowała w pełnym wymiarze zajęć jako nauczycielka w przedszkolu, a jej ogólny staż pracy to ponad 30 lat (okresów składkowych i nieskładkowych). Zrezygnowała z pracy za porozumieniem stron z końcem sierpnia 2023 r. Potem już nigdzie nie pracowała ani nie prowadziła działalności. We wrześniu 2023 r. osiągnęła wymagany wiek i złożyła wniosek o świadczenie kompensacyjne. Przyznaliśmy je.

Przykład 3

Pani Maria przez ponad 30 lat pracowała w pełnym wymiarze zajęć w szkole podstawowej jako nauczycielka geografii. Rozwiązano z nią umowę o pracę 31 sierpnia 2023 r. z powodu likwidacji szkoły. Pani Maria ma gospodarstwo rolne i od 1 września 2023 r. została objęta obowiązkowo ubezpieczeniem społecznym rolników. Póttora miesiąca później – 12 października 2023 r. – pani Maria osiągnęła wiek uprawniający ją do świadczenia kompensacyjnego i w tym dniu zgłosiła wniosek o nie. Przyznaliśmy świadczenie. Pani Maria była po zakończeniu pracy w szkole z urzędu objęta ubezpieczeniem w KRUS, ale nie przeszkodziło jej to w uzyskaniu świadczenia kompensacyjnego.

Jakie warunki musisz spełnić, aby otrzymać świadczenie kompensacyjne

Otrzymasz świadczenie kompensacyjne, jeśli spełnisz wszystkie trzy warunki:

- osiągniesz **odpowiedni wiek**, który został określony w ustawie (omawiamy go w rozdziale „Ile musisz mieć lat, aby otrzymać świadczenie kompensacyjne”, s. 7),
- masz staż składkowy i nieskładkowy, który wynosi co najmniej **30 lat**, w tym co najmniej **20 lat pracy jako nauczyciel** (w placówkach wymienionych w pierwszym rozdziale) w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć (okresy te omawiamy w rozdziałach: „Jak ustalamy 30-letni staż składkowy i nieskładkowy”, s. 8, „Jak ustalamy staż pracy nauczycielskiej”, s. 10),
- rozwiążesz na swój wniosek stosunek pracy lub wygaśnie on w określonych okolicznościach (omawiamy je w rozdziale „Czy musisz rozwiązać stosunek pracy?”, s. 11).

Ważne!

Zarówno 30-letni staż składkowy i nieskładkowy, jak i co najmniej 20-letni okres pracy na stanowisku nauczyciela musisz mieć najpóźniej w dniu, w którym zakończysz pracę jako nauczyciel.

Przykład

Dyrektor szkoły podstawowej 30 czerwca 2023 r. rozwiązał umowę o pracę z panią Olgą, nauczycielką, która urodziła się 10 września 1965 r. Powodem tej decyzji była częściowa likwidacja szkoły. W dniu zakończenia stosunku pracy pani Olga miała 29 lat i 6 miesięcy okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 21 lat to była praca na stanowisku

nauczycielki w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. Po ustaniu stosunku pracy pani Olga zarejestrowała się w powiatowym urzędzie pracy i pobierała zasiłek dla bezrobotnych. Po 6 miesiącach, czyli kiedy miała 30 lat okresów składkowych i nieskładkowych, złożyła wniosek o świadczenie kompensacyjne. Przy ustalaniu prawa do niego nie mogliśmy jednak uwzględnić okresu, kiedy pani Olga pobierała zasiłek dla bezrobotnych, więc nie przyznaliśmy jej świadczenia.

Co musisz zrobić, aby otrzymać świadczenie kompensacyjne

Jeśli chcesz otrzymać świadczenie kompensacyjne, dostarcz nam:

- wniosek o świadczenie kompensacyjne,
- dokumenty potwierdzające okresy, w których byłeś nauczycielem w placówkach wymienionych na s. 3,
- dokumenty potwierdzające Twoje pozostałe okresy składkowe i nieskładkowe,
- zaświadczenie o wysokości wynagrodzenia, które otrzymywałeś w latach przypadających do 31 grudnia 1998 r. – jeśli nie masz ustalonego kapitału początkowego.

Wniosek możesz napisać samodzielnie albo skorzystać z naszego formularza (wniosek ENSK). Formularz znajdziesz w naszych placówkach i na naszej stronie internetowej www.zus.pl.

Wniosek możesz nam dostarczyć na kilka sposobów. Złóż go:

- osobiście w naszej placówce,
- ustnie podczas rozmowy z naszym pracownikiem w placówce ZUS, który sporządzi z niej protokół; protokół musi być podpisany przez Ciebie i przez naszego pracownika, który go sporządził,
- za pośrednictwem pracodawcy (płatnika składek),
- za pośrednictwem poczty lub kuriera,
- w polskim urzędzie konsularnym, jeśli przebywasz za granicą,
- w formie elektronicznej przez Platformę Usług Elektronicznych ZUS/eZUS na stronie www.zus.pl – dokumenty potwierdzające okresy pracy nauczycielskiej oraz inne okresy składkowe i nieskładkowe musisz jednak dostarczyć w oryginale.

We wniosku musisz zamieścić:

- informację, o jakie świadczenie się ubiegasz,
- Twoje dane: imię i nazwisko, datę urodzenia, miejsce zamieszkania, adres do korespondencji, numer PESEL, a jeśli nie masz numeru PESEL – serię i numer dowodu osobistego albo paszportu,

- Twój podpis (zamiast Ciebie może podpisać się Twój pełnomocnik albo osoba, którą do tego upoważnisz),
- numer rachunku bankowego, jeśli chcesz otrzymywać wypłatę świadczenia na ten rachunek.

Ustalimy, czy spełniasz warunki do nabycia prawa do świadczenia kompensacyjnego. Decyzję wydaje placówka ZUS właściwa ze względu na Twoje miejsce zamieszkania. Od decyzji możesz się odwołać do sądu okręgowego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w ciągu miesiąca od dnia, w którym ją otrzymasz. Odwołanie złożysz na piśmie, do tej placówki ZUS, która wydała decyzję, albo ustnie podczas rozmowy z pracownikiem tej placówki, który spíše z niej protokół. W postępowaniu w pierwszej instancji, czyli przed sądem okręgowym, nie wnosisz żadnych opłat.

Ile musisz mieć lat, aby otrzymać świadczenie kompensacyjne

Wiek, który musisz osiągnąć, aby otrzymać świadczenie kompensacyjne, jest zróżnicowany ze względu na płeć. W zależności od roku, w którym go osiągniesz, wynosi:

Rok, w którym osiągasz wiek uprawniający Cię do świadczenia kompensacyjnego	Wiek uprawniający Cię do świadczenia kompensacyjnego	
	kobieta	mężczyzna
2009–2014	co najmniej 55 lat	co najmniej 55 lat
2015–2016	co najmniej 55 lat	co najmniej 56 lat
2017–2018	co najmniej 55 lat	co najmniej 57 lat
2019–2020	co najmniej 55 lat	co najmniej 58 lat
2021–2022	co najmniej 55 lat	co najmniej 59 lat
2023–2024	co najmniej 55 lat	co najmniej 60 lat
2025–2026	co najmniej 56 lat	co najmniej 61 lat
2027–2028	co najmniej 57 lat	co najmniej 62 lata
2029–2030	co najmniej 58 lat	co najmniej 63 lata
2031–2032	co najmniej 59 lat	co najmniej 64 lata

Ważne!

Dla ustalenia wieku, który musisz osiągnąć, aby otrzymać świadczenie kompensacyjne, nie ma znaczenia data zgłoszenia wniosku o to świadczenie.

Jeśli do 31 grudnia 2032 r. nie ukończysz 59 lat (kobieta) lub 64 lat (mężczyzna), nie uzyskasz prawa do świadczenia kompensacyjnego. Uzyskasz natomiast prawo do emerytury, gdy osiągniesz powszechny wiek emerytalny (60 lat kobieta, 65 lat mężczyzna).

Przykład 1

Pani Sabina urodziła się 10 maja 1969 r. Pracuje w szkole podstawowej jako nauczycielka. Ma 30-letni staż składkowy i nieskładkowy, w tym ponad 19 lat pracy nauczycielskiej w szkole (głównie w pełnym wymiarze godzin, a przez kilka lat w 1/2 obowiązującego wymiaru). Pani Sabina może otrzymać świadczenie kompensacyjne, gdy ukończy 55 lat (w maju 2024 r.), o ile będzie mieć 20-letni staż pracy jako nauczycielka i rozwiąże umowę o pracę.

Przykład 2

Pan Janusz urodził się 12 marca 1964 r. Rozpoczął pracę w 1994 r. i ma już 30-letni staż składkowy i nieskładkowy, w tym 20 lat pracy nauczycielskiej w szkole, w pełnym wymiarze zajęć. Świadczenie kompensacyjne będzie mógł otrzymać w marcu 2024 r., gdy ukończy 60 lat i rozwiąże stosunek pracy.

Jak ustalamy 30-letni staż składkowy i nieskładkowy

Do 30-letniego stażu składkowego i nieskładkowego, który jest niezbędny, abyśmy mogli przyznać Ci świadczenie kompensacyjne, zaliczamy m.in. takie okresy składkowe, jak:

- okresy, za które były opłacane składki na Twoje ubezpieczenie społeczne (np. okresy, w których byłeś zatrudniony lub prowadziłeś pozarolniczą działalność),
- niektóre okresy, za które składka nie była opłacana, bo nie było takiego obowiązku (np. okres pobierania zasiłku macierzyńskiego, okres zasadniczej służby wojskowej).

Okresy nieskładkowe to, najogólniej, okresy, w których nie pracowałeś i za które nie zostały odprowadzone składki na Twoje ubezpieczenie społeczne. Są to m.in. okresy, w których pobierałeś wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy, zasiłek chorobowy, świadczenie przedemerytalne czy okres studiów wyższych.

Okresy nieskładkowe uwzględniamy tylko w wymiarze, który nie przekracza 1/3 Twoich okresów składkowych.

Ważne!

Jeśli jakieś okresy składkowe i nieskładkowe występują równocześnie w tym samym czasie, uwzględniamy te, które są dla Ciebie korzystniejsze.

Przykład 1

Pan Henryk rozwiązał umowę o pracę ze szkołą podstawową, w której pracował jako nauczyciel. Miał wówczas 32-letni staż składkowy i nieskładkowy, w tym 23-letni staż pracy nauczycielskiej, którą wykonywał w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. Zgłosił wniosek o przyznanie świadczenia kompensacyjnego 1 września 2023 r. Pan Henryk spełnił warunek posiadania co najmniej 30-letniego stażu składkowego i nieskładkowego, w tym co najmniej 20-letniego okresu jako nauczyciel.

Do wymaganego stażu składkowego i nieskładkowego nie wliczamy:

- okresów, za które nie opłaciłeś składek na własne ubezpieczenie społeczne (do 31 grudnia 1998 r.) lub na własne ubezpieczenia emerytalne i rentowe (od 1 stycznia 1999 r.) – jeśli prowadziłeś pozarolniczą działalność (np. pozarolniczą działalność gospodarczą, działalność twórczą lub artystyczną),
- okresów, za które nie zostały opłacone składki na ubezpieczenie społeczne (za okres do 31 grudnia 1998 r.) lub na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (za okres od 1 stycznia 1999 r.) – jeśli współpracowałeś przy prowadzeniu pozarolniczej działalności,
- tzw. okresów rolnych (w których prowadziłeś gospodarstwo rolne lub pracowałeś w takim gospodarstwie jako domownik).

Przykład 2

Pani Katarzyna pracuje w szkole jako nauczycielka w pełnym wymiarze zajęć. Zamierza ubiegać się o przyznanie świadczenia kompensacyjnego, gdy w grudniu 2024 r. skończy 55 lat. Wówczas będzie miała 24-letni staż składkowy (staż pracy nauczycielskiej) oraz 10-letni staż nieskładkowy. Zaliczymy pani Katarzynie 24 lata składkowe oraz 8 lat nieskładkowych (czyli tylko 1/3 z 24 lat). Spełni ona zatem warunek, by mieć 30-letni staż składkowy i nieskładkowy, który jest wymagany, aby przyznać świadczenie kompensacyjne.

Przykład 3

Pan Stefan ubiega się o świadczenie kompensacyjne. Ma 21 lat pracy nauczycielskiej, które są jednocześnie latami składkowymi, 10 lat nieskładkowych i 5 lat, w których opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników jako prowadzący gospodarstwo rolne.

Do ustalenia 30-letniego stażu składkowego i nieskładkowego przyjmujemy okresy nieskładkowe w wymiarze 1/3 okresów składkowych, a więc zaliczymy panu Stefanowi tylko 7 lat tych okresów (czyli 1/3 z 21 lat). Nie możemy uwzględnić 5-letniego okresu optacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Zatem pan Stefan ma wprawdzie 21 lat pracy nauczycielskiej, ale łącznie ma tylko 28 lat składkowych i nieskładkowych, więc za mało, aby otrzymać świadczenie kompensacyjne.

Przykład 4

Pan Paweł przepracował jako nauczyciel, w pełnym wymiarze zajęć, 23 lata, ma też 5 lat studiów wyższych (okres nieskładkowy). Przejściowo – w latach 1994–1995 – prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, ale z tej działalności nie optował składek na własne ubezpieczenie społeczne. Okres ten nie może zatem być uwzględniony jako okres składkowy. Oznacza to, że pan Paweł nie ma 30 lat składkowych i nieskładkowych wymaganych do uzyskania świadczenia kompensacyjnego.

Jak ustalamy staż pracy nauczycielskiej

Aby otrzymać świadczenie kompensacyjne, musisz przepracować jako nauczyciel co najmniej 20 lat w placówkach wymienionych w pierwszym rozdziale (s. 3), w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. Nie możemy więc wliczyć do stażu pracy nauczycielskiej okresów Twojej pracy, którą wykonywałeś np. w 1/3 czy 1/4 obowiązkowego wymiaru zajęć. Jeśli jednak masz takie okresy po 14 listopada 1991 r., wliczymy je do stażu składkowego i nieskładkowego.

Do stażu pracy nauczycielskiej nie wliczamy okresów, kiedy nie wykonywałeś takiej pracy, ale pobierałeś wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby macierzyństwa. Nie wliczamy zatem:

- okresów niezdolności do pracy, za które otrzymałeś wynagrodzenie, zasiłek chorobowy lub świadczenie rehabilitacyjne,
- okresów, za które otrzymałeś zasiłek opiekuńczy lub macierzyński,
- okresów, w których nie wykonywałeś pracy, za które otrzymałeś (na podstawie Karty Nauczyciela):
  - wynagrodzenie za czas usprawiedliwionej nieobecności w pracy, np. z powodu choroby,
  - wynagrodzenie w czasie urlopu macierzyńskiego – za okres od 15 listopada 1991 r. do 31 lipca 1992 r.,
- urlopu dla poratowania zdrowia,

- urlopu szkoleniowego,
- urlopu na dalsze kształcenie się,
- okresów, w których pozostawałeś w stanie nieczynnym,
- urlopu wychowawczego,
- urlopu bezpłatnego,
- urlopu z powodu działania siły wyższej,
- urlopu opiekuńczego,
- służby wojskowej.

Przykład 1

Pan Michał pracował przez 22 lata jako nauczyciel w liceum ogólnokształcącym. Przez 18 lat pracował w pełnym wymiarze zajęć, przez 3 lata na 1/2 etatu, a przez rok (w 2023 r.) w 1/3 obowiązkowego wymiaru zajęć. Do 20-letniego stażu pracy nauczycielskiej zaliczymy panu Michałowi 21 lat takiej pracy. Roczny okres zatrudnienia w wymiarze niższym niż 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć uwzględnimy tylko przy ustalaniu 30 lat stażu składkowego i nieskładkowego.

Przykład 2

Pani Alina zgłosiła wniosek o świadczenie kompensacyjne w lipcu 2023 r. Przez 20 lat i 9 miesięcy pracowała jako nauczycielka w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. W tym czasie łącznie przez 5 miesięcy przebywała na zwolnieniach lekarskich. Pobierała wówczas wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy i zasiłek chorobowy. Ponadto przez 3 miesiące była na urlopie bezpłatnym, a przez 6 miesięcy korzystała z urlopu dla poratowania zdrowia. Do stażu pracy nauczycielskiej nie wliczyliśmy w sumie 14 miesięcy, czyli okresów pobierania świadczeń z tytułu niezdolności do pracy, urlopu bezpłatnego i korzystania z urlopu dla poratowania zdrowia. Pani Alina nie miała więc 20 lat pracy nauczycielskiej, dlatego nie przyznaliśmy jej świadczenia kompensacyjnego.

Czy musisz rozwiązać stosunek pracy

Jeśli chcesz ubiegać się o świadczenie kompensacyjne, musisz przestać pracować na stanowisku nauczyciela w placówce, którą wymieniliśmy w rozdziale pierwszym (s. 3). Może to nastąpić na jeden z trzech sposobów, tj. poprzez:

- rozwiązanie stosunku pracy na Twój wniosek:
  - przez złożenie wypowiedzenia,
  - przez złożenie wniosku o rozwiązanie stosunku pracy za porozumieniem stron;

- rozwiązanie stosunku pracy z powodu:
  - całkowitej likwidacji szkoły,
  - częściowej likwidacji szkoły,
  - zmian organizacyjnych, które spowodują, że w szkole będzie mniej oddziałów,
  - zmian planu nauczania, które uniemożliwiają zatrudnianie Cię w pełnym wymiarze zajęć;
- wygaśnięcie stosunku pracy, gdy pozostajesz w stanie nieczynnym, ponieważ:
  - upłynął okres, w którym pozostajesz w stanie nieczynnym,
  - odmówiłeś podjęcia pracy w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony lub na okres, na jaki została zawarta umowa – w tej samej szkole, na tym samym lub innym stanowisku.

Jeżeli umowa o pracę, którą wykonywałeś jako nauczyciel, została rozwiązana z powodu upływu okresu, na jaki została zawarta, to spełniony jest warunek rozwiązania stosunku pracy na Twój wniosek.

Jeśli pracujesz w jednej z placówek wymienionych w rozdziale pierwszym (s. 3) i jednocześnie w innym miejscu (w innej placówce oświaty wymienionej w Karcie Nauczyciela lub poza oświatą), także możesz otrzymać świadczenie kompensacyjne. Musisz jednak zrezygnować ze wszystkich miejsc pracy, bez względu na charakter i wymiar czasu pracy. Stosunek pracy w tym drugim miejscu musisz rozwiązać najpóźniej w tym samym dniu, w którym rozwiązałeś go z placówką wymienioną na s. 3.

Przykład 1

Pan Filip zamierza zgłosić wniosek o świadczenie kompensacyjne. Jest zatrudniony w połowie obowiązkowego wymiaru zajęć jako nauczyciel języka polskiego w młodzieżowym ośrodku socjoterapii. Pracuje też na 1/4 etatu jako nauczyciel w zakładzie poprawczym i w wydawnictwie (na 1/4 etatu). Musi zrezygnować ze wszystkich tych zajęć, jeśli chce uzyskać prawo do świadczenia kompensacyjnego.

Przykład 2

Pani Stanisława ma 55 lat. Rozwiązała na swój wniosek stosunek pracy nauczycielskiej 31 sierpnia 2023 r. Do 15 września 2023 r. pracowała w połowie obowiązkowego wymiaru zajęć w firmie tłumaczeniowej. W październiku 2023 r. zgłosiła wniosek o świadczenie kompensacyjne. Świadczenie to nie zostało jej jednak przyznane, ponieważ drugi stosunek pracy został rozwiązany po rozwiązaniu stosunku pracy w szkole.

Przykład 3

Pan Krzesimir jako nauczyciel przepracował 22 lata: najpierw w szkole podstawowej, a potem w liceum. Od września 2023 r. jest zatrudniony w kuratorium oświaty jako wizytator. Szkoła udzieliła mu urlopu bezpłatnego na czas pracy w kuratorium. Pan Krzesimir nie będzie mógł otrzymać świadczenia kompensacyjnego, nawet jeśli zrezygnuje z pracy w kuratorium i w szkole. Nie wykonywał bowiem pracy nauczyciela w określonych ustawowo placówkach (s. 3) ostatnio przed zgłoszeniem wniosku o to świadczenie.

Przykład 4

Pani Michalina przez 21 lat była nauczycielką historii. Otrzymała wypowiedzenie umowy o pracę z końcem roku szkolnego 2022/2023 w związku z likwidacją szkoły. Pani Michalina spełniła warunek dotyczący rozwiązania stosunku pracy wymagany do przyznania świadczenia kompensacyjnego.

Od kiedy powstaje prawo do świadczenia kompensacyjnego

Prawo do świadczenia kompensacyjnego powstaje od dnia, w którym spełnisz ostatni warunek, aby otrzymać świadczenie.

Jeśli jeszcze pracujesz, prawo to uzyskasz od następnego dnia po dniu, w którym ustanie zatrudnienie.

Jeśli otrzymujesz zasiłek chorobowy lub świadczenie rehabilitacyjne, prawo to uzyskasz dopiero po tym, gdy przestaniesz je pobierać.

Gdy zgłaszasz wniosek o świadczenie po miesiącu, w którym spełniłeś wszystkie warunki lub przestałeś pobierać zasiłek chorobowy albo świadczenie rehabilitacyjne, to prawo do świadczenia kompensacyjnego otrzymasz dopiero od miesiąca, w którym zgłosiłeś wniosek.

Przykład 1

Pani Halina urodziła się 2 lutego 1969 r. Ma 30-letni staż składkowy i nieskładkowy, w tym 20 lat pracy nauczycielskiej w liceum wykonywanej w pełnym wymiarze zajęć. Pani Halina 10 stycznia 2024 r. zgłosiła wniosek o świadczenie kompensacyjne. Stosunek pracy został rozwiązany na wniosek nauczycielki z końcem stycznia 2024 r. Wiek, który jest wymagany do przyznania świadczenia kompensacyjnego – 55 lat – pani Halina osiągnęła 2 lutego 2024 r. Zatem dopiero od tej daty przyznaliśmy jej świadczenie.

Przykład 2

Pani Dominika urodziła się 1 maja 1967 r. Ma 30 lat składkowych i nieskładkowych, w tym 20 lat pracy nauczycielskiej w młodzieżowym ośrodku wychowawczym w pełnym wymiarze. Stosunek pracy rozwiązała za porozumieniem stron na swój wniosek 30 czerwca 2023 r. Następnie zgłosiła wniosek o świadczenie kompensacyjne. Przyznaliśmy je od następnego dnia po dniu, w którym ustało zatrudnienie, czyli od 1 lipca 2023 r.

Przykład 3

Pan Euzebiusz ma 30 lat składkowych i nieskładkowych, w tym 22 lata pracy nauczycielskiej. Rozwiązał stosunek pracy 31 sierpnia 2023 r. Spełnił tym samym ostatni z warunków, które są wymagane, aby uzyskać świadczenie kompensacyjne. Wniosek o to świadczenie zgłosił jednak dopiero 8 października 2023 r. Z tego powodu przyznaliśmy mu świadczenie od pierwszego dnia miesiąca, w którym zgłosił wniosek, czyli od 1 października 2023 r.

Przykład 4

Pan Franciszek urodził się 10 maja 1962 r. Po 30 latach pracy nauczycielskiej, 31 sierpnia 2023 r., na swój wniosek rozwiązał stosunek pracy. Spełnił tym samym ostatni warunek, który był wymagany, aby mógł otrzymać świadczenie kompensacyjne. Wniosek o świadczenie kompensacyjne złożył 20 sierpnia 2023 r. Jednak w ostatnich miesiącach pracy pan Franciszek przebywał na zwolnieniach lekarskich i do 5 października 2023 r. otrzymywał zasiłek chorobowy. Dlatego świadczenie kompensacyjne mógł uzyskać najwcześniej od dnia, w którym przestał otrzymywać zasiłek, czyli od 6 października 2023 r.

Do kiedy przysługuje świadczenie kompensacyjne

Świadczenie kompensacyjne jest przyznawane na określony czas. Przysługuje do dnia poprzedzającego dzień osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, tj. 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Jeśli masz prawo do świadczenia kompensacyjnego i uzyskasz prawo do emerytury na podstawie odrębnych przepisów (np. prawo do wcześniejszej emerytury), to Twoje prawo do świadczenia kompensacyjnego ustanie z dniem poprzedzającym dzień, w którym uzyskasz prawo do tej emerytury.

Prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego ustaje również w razie śmierci uprawnionego.

Przykład

Pani Hanna urodziła się 20 sierpnia 1966 r. Świadczenie kompensacyjne przysługuje jej od 20 sierpnia 2021 r., czyli od dnia, w którym skończyła 55 lat. Będzie mogła je otrzymywać do 19 sierpnia 2026 r. (czyli do dnia poprzedzającego osiągnięcie wieku 60 lat). Jej prawo do świadczenia może ustać wcześniej, jeśli pani Hanna uzyska emeryturę z innego tytułu.

Czy możesz jednocześnie pracować i pobierać świadczenie kompensacyjne

Jeśli masz prawo do świadczenia kompensacyjnego i:

- podejmiesz pracę (nie tylko jako nauczyciel) w placówkach wymienionych w art. 1 Karty Nauczyciela – to zawiesimy Twoje prawo do świadczenia, bez względu na wysokość Twojego przychodu,
- podejmiesz inną pracę lub działalność, która podlega obowiązkowi ubezpieczeń społecznych, albo służbę – to zawiesimy prawo do Twojego świadczenia lub zmniejszymy jego wysokość, w zależności od wysokości Twojego przychodu. Jeśli Twój przychód:
  - nie przekroczy 70% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego – otrzymasz całe świadczenie kompensacyjne,
  - przekroczy 70%, ale nie przekroczy 130% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego – pomniejszymy Twoje świadczenie o kwotę przekroczenia tego limitu, ale nie więcej niż o kwotę maksymalnego zmniejszenia, która jest ustalona dla emerytury,
  - przekroczy 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia – zawiesimy wypłatę Twojego świadczenia.

Wysokość przychodu, który powoduje zmniejszenie lub zawieszenie świadczeń, zamieszczamy na stronie www.zus.pl.

Przykład 1

Pan Ludwik urodził się 10 sierpnia 1962 r. Rozwiązał stosunek pracy z końcem roku szkolnego 2022/2023 i zgłosił wniosek o świadczenie kompensacyjne. Udokumentował 32 lata składowe i nieskładowe, w tym 20 lat pracy w szkole, więc przyznaliśmy mu świadczenie. Po ustaleniu uprawnień do świadczenia pan Ludwik ponownie zatrudnił się w szkole. Zawiesiliśmy więc prawo do świadczenia kompensacyjnego – wysokość przychodu uzyskiwanego przez pana Ludwika nie miała w tym przypadku znaczenia.

Przykład 2

Pani Aurelia, której przyznaliśmy świadczenie kompensacyjne, kilkanaście dni po ustaleniu uprawnień do tego świadczenia podpisała umowę o pracę z biurem rachunkowym. Zarabia tam 7000 zł brutto miesięcznie. Pani Aurelia musi powiadomić placówkę ZUS, która wypłaca jej świadczenie kompensacyjne, o tym, że podjęła pracę i będzie mieć przychód, który spowoduje zmniejszenie świadczenia.

Jak wypłacamy świadczenie kompensacyjne

Świadczenie kompensacyjne wypłaca placówka ZUS właściwa ze względu na Twoje miejsce zamieszkania. Będziesz je dostawać co miesiąc od dnia, w którym powstało Twoje prawo do niego, ale nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłosiłeś wniosek.

Wysokość świadczenia kompensacyjnego, które przysługuje Ci za niepełny miesiąc, ustalamy przez:

- podzielenie kwoty świadczenia przez liczbę dni kalendarzowych w miesiącu,
- pomnożenie otrzymanego wyniku przez liczbę dni kalendarzowych, za które przysługuje Ci świadczenie.

Świadczenie kompensacyjne będziemy Ci wypłacać w Polsce na rachunek bankowy albo za pośrednictwem poczty na Twój adres.

Jeśli mieszkasz za granicą będziemy wypłacać świadczenie:

- na Twój rachunek bankowy w Polsce,
- na rachunek bankowy w Polsce osoby, którą upoważniłeś do odbioru świadczenia – jeśli złożysz taki wniosek.

Jak obliczamy świadczenie kompensacyjne

Świadczenie kompensacyjne wyliczamy przez podzielenie kwoty (podstawy), od jakiej obliczamy emeryturę, przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 60 lat.

Średnie dalsze trwanie życia ustala się na podstawie specjalnej tablicy, która obowiązuje w dniu, w którym zgłosiłeś wniosek o przyznanie tego świadczenia. Tablicę co roku ogłasza Prezes Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) w Monitorze Polskim w formie komunikatu. Stanowi ona podstawę do obliczania świadczeń, o które wnioski

zgłoszono nam od 1 kwietnia do 31 marca następnego roku kalendarzowego.

Zgodnie z tablicą, która obowiązuje od 1 kwietnia 2024 r., średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 60 lat wynosi 264,2 miesiąca.

Podstawa obliczenia emerytury składa się z kwoty:

- Twoich składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem ich waloryzacji, zapisanych na Twoim indywidualnym koncie w ZUS do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje Ci wypłata świadczenia kompensacyjnego,
- zwaloryzowanego kapitału początkowego.

Jeżeli jesteś członkiem otwartego funduszu emerytalnego (OFE), składki na ubezpieczenie emerytalne zapisane na Twoim koncie w ZUS zwiększa się przez pomnożenie ich wskaźnikiem korygującym 19,52/12,22.

Obliczone w taki sposób świadczenie kompensacyjne nie może być obecnie niższe niż 1780,96 zł. Jest to gwarantowana w ustawie emerytalnej kwota najniższej emerytury (obowiązująca od 1 marca 2024 r).

$$\text{Świadczenie kompensacyjne} = \frac{\text{podstawa obliczenia emerytury (składki emerytalne + kapitał początkowy)}}{\text{średnie dalsze trwanie życia dla osoby w wieku 60 lat}}$$

Przykład

Pani Ewa urodziła się 30 listopada 1967 r. Ma 31 lat składkowych i nieskładkowych, w tym 22 lata pracy w szkole jako nauczycielka geografii. Złożyła wypowiedzenie i zrezygnowała z pracy z końcem roku szkolnego 2021/2022. Potem nie podjęła już żadnej innej pracy. Skończyła 55 lat 30 listopada 2022 r. To był ostatni warunek, który musiała spełnić, aby otrzymać świadczenie kompensacyjne. Zgłosiła wniosek o to świadczenie 12 stycznia 2023 r. Do obliczenia jego wysokości wzięliśmy wartość średniego dalszego trwania życia dla osoby w wieku 60 lat, która wynika z tablicy obowiązującej do 31 marca 2023 r. (238,9 miesiąca). Gdyby Pani Ewa zgłosiła wniosek o świadczenie kompensacyjne po 31 marca 2023 r., do obliczenia jego wysokości wzięlibyśmy wartość średniego dalszego trwania życia dla osoby w wieku 60 lat, która wynika z tablicy obowiązującej od 1 kwietnia 2023 r. (254,3 miesiąca).

Czy możemy ponownie ustalić wysokość Twojego świadczenia kompensacyjnego

Jeśli po tym, jak przyznaliśmy Ci świadczenie kompensacyjne, byłeś objęty ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, bo np. pracowałeś na podstawie umowy o pracę, nie ustalamy ponownie wysokości Twojego świadczenia. Twoje świadczenie nie zostanie podwyższone.

Czy możesz jednocześnie pobierać świadczenie kompensacyjne oraz inne świadczenie emerytalno-rentowe

Nie. Możesz pobierać tylko jedno świadczenie, jeśli jesteś uprawniony do świadczenia kompensacyjnego oraz do:

- renty,
- uposażenia w stanie spoczynku,
- zasiłku przedemerytalnego,
- świadczenia przedemerytalnego,
- innego świadczenia o charakterze rentowym ustalonego na podstawie odrębnych przepisów.

Możesz pobierać świadczenie wyższe lub to, które wybierzesz.

Zasada ta dotyczy Cię również, jeśli:

- jesteś uprawniony do świadczenia kompensacyjnego i do renty z tytułu niezdolności do pracy na skutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej albo wypadku w drodze do pracy lub z pracy, który wydarzył się do 31 grudnia 2002 r.,
- masz ustalone prawo do świadczenia kompensacyjnego i do renty inwalidy wojskowego z powodu niezdolności do pracy.

Czy jeśli masz prawo do świadczenia kompensacyjnego, przysługuje Ci rekompensata za pracę w szczególnym charakterze

Rekompensatę z powodu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wykonywanej do 31 grudnia 2008 r.) doliczamy do Twojego kapitału początkowego. Robimy to w momencie, w którym obliczamy Twoją emeryturę, gdy osiągniesz powszechny wiek emerytalny.

Jeśli masz ustalone prawo do świadczenia kompensacyjnego, nie przysługuje Ci rekompensata.

Jeśli nie masz ustalonego prawa do świadczenia kompensacyjnego (bo nie zgłosiłeś w tej sprawie wniosku), ale spełniasz warunku do jego przyznania, taka rekompensata może Ci przysługiwać.

O czym musisz nas powiadomić

- Że zmieniłeś miejsce zamieszkania.
- Że zmienił się numeru rachunku bankowego, na który wypłacamy świadczenie.

Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 245 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2024 r. poz. 986 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2024 r. poz. 737 z późn. zm.).

Warszawa, wrzesień 2024 r.

Złatwiaj sprawy w **ZUS** bez wychodzenia z domu

www.zus.pl

aktualności i ważne informacje

e-wizyta

wideorozmowa z ekspertem ZUS
www.zus.pl/e-wizyta

PUE ZUS

Platforma Usług Elektronicznych

mZUS

aplikacja mobilna

kontakt

Centrum Kontaktu Klientów ZUS

■ Centrum Kontaktu Klientów ZUS:

- **22 560-16-00** dla tel. komórkowych i stacjonarnych
koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym
- e-mail: cot@zus.pl